

ELS «COLORS» DE L'ALTRA ECONOMIA

ECONOMIA VERDA, SÍ, PERÒ TAMBÉ VERMELLA, BLANCA, GROGA I BLAVA

CRISTOVAM BUARQUE

Brasília, Brasil

Des de la publicació del llibre *Els límits del Creixement*, elaborat a petició del Club de Roma, a principis dels anys setanta, el món va començar a preocupar-se a causa de la percepció que el creixement econòmic provocava impactes negatius i no podria continuar indefinidament. A partir d'aquí, mercès a centenars de treballs, que van culminar amb els informes del Grup Intergovernamental d'Experts sobre el Canvi Climàtic de l'ONU, donant als seus autors el premi Nobel de la Pau de 2007, i a la feina de divulgació d'Al Gore, que va rebre el mateix premi aquell any, el tema va arribar al públic. Les clares manifestacions del canvi climàtic van enfortir el sentiment de crisi. Tot això va fer que, malgrat uns pocs escèptics, el món passés a cercar alternatives tècniques capaces de generar una *economia verda*.

Malthus havia proposat aquesta idea 200 anys abans. La gran diferència entre el malthusianisme del començament del segle XIX i el de finals del segle XX és que, en el primer cas, el límit del creixement vindria del model tecnològic limitat de l'època; ara, els límits mostren exactament el contrari: és l'immens poder de la tecnologia el que amenaça l'equilibri, i també, que les projeccions de futur ara les fem amb sofisticats recursos d'acumulació i tractament de dades mercès a l'avenç dels ordinadors. Però al capdavant, en poques dècades, el neomalthusianisme ha passat a veure com es materialitzaven les seves projeccions a la realitat, amb els efectes de l'escalfament planetari. També va ajudar en la consciència d'*Els límits del Creixement*, la percepció de la Terra com un sistema tancat, vist per les fotos del planeta preses des de l'espai.

Amb l'agreujament de la crisi ambiental, l'*economia verda* va guanyar legitimitat, malgrat que no fos considerada encara pels economistes tradicionals perquè, en cercar alternatives sostenibles per al procés productiu, irrespecta els fonaments de l'actual teoria dominant de l'optimisme amb les lleis del mercat que actuen a curt termini. L'ús de preus diferents del mercat de curt termini per mostrar la limitació futura de l'oferta de recursos amb la finalitat de restringir l'ús de certs recursos naturals, encara incomoda els

economistes. Keynes deia que a llarg termini, tots estarem morts; per això, el futur distant no importava. Però a la seva època el problema ambiental no existia i l'economia no tenia poder per influir a llarg termini. D'aquí en endavant, la sostenibilitat ambiental és condició que necessàriament s'ha de considerar en qualsevol economia sòlida. La crisi ecològica s'ha agreujat de tal manera i tan ràpidament, que un simple canvi de preus per justificar la preferència pels recursos renovables, ja no és suficient per afrontar els problemes.

L'economia del segle XXI no pot continuar estacada, com la del segle XX, a la idea que l'estructura de preus fluctuants és capaç d'orientar el futur. Sabem que les anomenades *externalitats*, els impactes externs a l'economia i a allò immediat, necessiten ser considerades. Fins i tot amb aquests plantejaments, abans de ser acceptada, l'*economia verda* ja està neixent vella: perquè no n'hi ha prou amb l'equilibri ecològic. La substitució de combustibles fòssils per renovables pot produir un efecte *bumerang*: l'acomodament a la crisi. I no n'hi ha prou amb l'*economia verda* a cada cotxe, si a nivell macro el nombre de cotxes creix fent que les selves deixin el seu lloc a plantacions de canya, per alimentar tota la flota.

Tampoc, n'hi ha prou que l'economia substitueixi el combustible fòssil pel renovable si el perfil de la demanda continua centrant-se en la minoria de renda superior. Una economia que dinamitza el seu creixement produint béns cars per a la minoria, concentrant la renda... pot ser *verda*, però no és pas l'economia que necessitem. No val la pena que l'*economia verda* salvi el Planeta, si l'ha de salvar només per a uns pocs. Necessitem una economia que atengui les necessitats socials com ara l'eradicació de la pobresa, la disminució de la desigualtat i l'ampliació de l'ocupació. Una economia amb valors ètics, capaç d'entendre que en educació i salut, la desigualtat és immoral. O sigui: una *economia roja*. L'economia del futur ha de ser *verda* –en l'ús dels recursos naturals– i *roja*, en els beneficis dels seus productes.

L'economia necessita definir el concepte de riquesa. Per ser intel·ligent i compromesa amb els valors humanistes, a més de *verda* i de *roja*, l'economia necessita ser *blanca*, capficada en ampliar el benestar i no pas la destrucció. Encara que per a la defensa sigui important, la producció d'armes no s'ha de considerar com un resultat positiu de l'economia. El valor del PIB ha de descomptar la producció dels béns de destrucció i serveis de seguretat. No té sentit una economia mesurada pel PIB, que augmenta cada vegada que es produeix un caça supersònic, una bomba atòmica, un revòlver; o que augmenta la renda *per càpita* cada vegada que les armes es fan servir i disminueix el nombre de persones.

L'economia també necessita ser *grogena* i mantenir com a símbol els productes de la ciència i de l'alta tecnologia. La competitivitat mitjançant la reducció de despeses –en general per la desocupació–, no pot ser indicador de l'economia del futur. La competitivitat ha de radicar en la capacitat d'invenció de nous productes capaços d'eleva el benestar de les persones. Per això, ha de tenir com a base els cervells, no pas més mans i braços.

Finalment, l'economia ha de ser *blava*, i considerar el benestar com a més important que la producció. L'abolició de l'analfabetisme no es pot mesurar només per l'augment de renda de l'alfabetitzat. El PIB basat en automòbils que embussen el trànsit, encara que sigui amb cotxes elèctrics, o que volen per viaductes construïts en comptes d'escoles, hospitals i sistemes d'aigua i clavegueram, no es pot considerar com un indicador de l'economia del futur. Més important és una economia que alliberi temps per als treballadors i augmenti els béns públics i els béns immaterials de la cultura. L'*economia blava* ha de cercar com eliminar les traves que dificulten la recerca de la felicitat. Fins i tot pot optar per un decreixement del PIB com a forma d'augmentar el benestar.

L'*economia verda* comença a ser acceptada, però no és pas la metàfora encertada. Com a mínim, calen cinc colors per definir l'economia del futur: el **verd** de la sostenibilitat ambiental; el **roig** de la justícia social; el **blanc** d'una economia productiva per a la pau; el **groc** de la creació de béns d'alta tecnologia; i el **blau** de l'economia compromesa més amb el benestar que amb la producció i el diner.

